

Załącznik nr 2
do uchwały Nr 265/5284/17
Zarządu Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie
z dnia 26 stycznia 2017r.

Stanowisko Zarządu Województwa Podkarpackiego w sprawie propozycji zmian w projekcie „Programu aktywizacji gospodarczo-turystycznej województwa podkarpackiego poprzez promocję cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów łąkowo - pastwiskowych z zachowaniem bioróżnorodności w oparciu o naturalny wypas zwierząt gospodarskich i owadopylność”

Lp.	Podmiot zgłaszający propozycję zmian	Część dokumentu - do którego odnosi się uwaga (rozdział, strona, punkt)	Treść propozycji zmiany	Uzasadnienie zmiany	Stanowisko Zarządu Województwa Podkarpackiego
1	Marszałek Województwa Podkarpackiego	II	1. Proponuje się dokonać przeformułowania celów zakładanych w Programie wraz z określeniem wskaźników pozwalających na ocenę stopnia jego realizacji.	Wskazane w projekcie programu cele, zarówno nadrzędny (główny) jak i szczegółowe nie spełniają co do zasady kryteriów konstruowania celów, które powinny być konkretne, dostosowane do potrzeb i okoliczności, mierzalne i weryfikowalne, realne (osiągalne), określone w czasie. Ponadto cele szczegółowe powinny prowadzić do osiągnięcia celu głównego. Jednocześnie zaplanowane	<p>Stanowisko 1 - uwzględnia się uwagę.</p> <p>1. Zapisy zawarte w części.: „Cele i założenia, proponowane rozwiązania, źródła finansowania, ramy obszarowe i czasowe oraz bezpośredni i pośredni realizatorzy i beneficjenci” zostały przeformułowane w następujący sposób:</p> <p>Cele i założenia, wskaźniki rezultatu, proponowane rozwiązania, źródła finansowania, ramy obszarowe oraz bezpośredni i pośredni realizatorzy i beneficjenci.</p> <p>Województwo podkarpackie, jak już wcześniej wspomniano, swoim obszarem obejmuje wiele terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Za sprawą niespotykanego na innych terenach bogactwa świata roślin, zwierząt, przepięknych krajobrazów oraz przyrody nieożywionej niemal połowa jego powierzchni jest objęta ochroną prawną. Również zgodnie z ustawą o ochronie przyrody obszary te powinny być chronione, ponieważ są uznawane za dziedzictwo kulturowe i bogactwo narodowe. Jednym z działań podejmowanych w tym kierunku będzie realizacja drugiej już edycji „programu aktywizacji gospodarczo-turystycznej województwa podkarpackiego poprzez promocję cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów łąkowo-pastwiskowych z zachowaniem bioróżnorodności w oparciu o naturalny wypas zwierząt gospodarskich i owadopylność.</p> <p>Głównym celem tego Programu jest zachowanie różnorodności biologicznej, krajobrazu charakterystycznego dla terenów województwa oraz lepsza ochrona środowiska przyrodniczego</p>

			<p>w projekcie programu koszty powinny odpowiadać zakładanym celom. Tymczasem w ramach kosztów planowanych do finansowania w programie, aż 7 rodzajów (str. 37) dotyczy szeroko rozumianej edukacji lub promocji, które nie wynikają z zaplanowanych w projekcie programu celów. Podobna sytuacja ma miejsce w ramach kosztów związanych z owadopylnością (str. 53) gdzie na 5 proponowanych rodzajów wydatków aż 3 dotyczą zadań edukacyjnych. Taka konstrukcja programu może spowodować nieosiągnięcie zakładanych celów.</p>	<p>bogatego pod względem różnorodnej flory i fauny, poprzez prowadzenie wypasu na terenach cennych przyrodniczo, krajobrazowo i turystycznie, a także poprawa owadopylności przez zwiększenie obsady roślin nektarodajnych.</p> <p>Zakłada się, że cel główny Programu zostanie osiągnięty poprzez podjęcie działań zgodnych z kierunkami wskazanymi przez priorytety i działania strategiczne. Zachowując zasadę spójności programowania na poziomie regionalnym priorytety strategiczne Programu są zgodnie z dziedzinami działań strategicznych, celami oraz priorytetami tematycznymi Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020.</p> <p>W dziedzinie działań strategicznych „Środowisko i Energetyka” w priorytecie tematycznym 4.2 „Ochrona środowiska”, w kierunku działań 4.2.4 „Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej” zakładane jest osiągnięcie takich efektów jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - racjonalna gospodarka cennych gospodarczo zasobów oraz właściwa rekultywacja terenów przyrodniczych zdewastowanych i zdegradowanych, - wsparcie procesów i działań zachowujących różnorodność biologiczną, - utrzymanie i poprawa różnorodności biologicznej cennych przyrodniczo terenów łąkowo-pastwiskowych w ramach prowadzonej na nich ekstensywnej gospodarki pasterskiej, - poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa, <p>Przewiduje się, że przewodni kierunek działania „Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej” dodatkowo wpłynie na realizację niektórych efektów zawartych w dziedzinie działań strategicznych „Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka” w priorytecie tematycznym 1.4 „Rolnictwo”.</p> <p>Realizacja kierunku działania 1.4.3 „rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz certyfikowanych produktach wysokiej jakości”, w efekcie może wpłynąć na:</p> <ul style="list-style-type: none"> -promocję produktów tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych z terenu województwa podkarpackiego na arenie międzynarodowej i krajowej, -podnoszenie świadomości poprzez edukację dzieci i młodzieży oraz konsumentów w zakresie produkcji żywności i zasad zdrowego odżywiania. <p>Wskazane kierunki działań dodatkowo przyczynią się do realizacji następujących celów:</p> <p>POŚREDNICH</p> <p>1. Wzajemne korzystne relacje pomiędzy wdrażanymi działaniami na rzecz zachowania i ochrony różnorodności biologicznej (pozytywny wpływ zwierząt podczas wypasu na glebę i darń na skutek pozostawiania odchodów, udeptywanie, sprzyjanie bytowaniu dzikim zwierzętom na terenach wypasanych, wzrost owadopylności roślin pastwiskowych)ja działaniami społeczno-ekonomicznymi w województwie, takimi jak np.: wdrażanie produkcji wołowiny w oparciu o zielonkę z pastwisk, rozwój produkcji miodu w oparciu o naturalne pożytki (niskie koszty pozyskiwania zielonki pastwiskowej w stosunku do innych pasz – jest to najtańsza pasza spośród objętościowych soczystych, zebranie spadzi i nektaru z naturalnych terenów wolnych od zanieczyszczeń,</p>
--	--	--	---	--

				<p>co zdecyduje o jego niepowtarzalnych walorach smakowych).</p> <p>2. Zagospodarowanie terenów uciążliwych do prowadzenia produkcji rolnej poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie na tych terenach ekstensywnego wypasu zwierząt, co spowoduje przywrócenie do użytkowania gruntów czasowo odlogowanych, a to wpłynie pozytywnie na strukturę krajobrazu naszego regionu, • zachowanie wypasu na trwałych użytkach zielonych przyczyni się do utrzymania w dobrej kulturze rolnej zbiorowisk pastwiskowo-łąkowych, zahamowanie rozprzestrzeniania się sukcesji wtórnej oraz wpłynie pozytywnie na proces odnawiania cennych zbiorowisk roślinnych. <p>3. Wzrost pogłowia zwierząt prowadzący do utrzymania coraz większych obszarów otwartego krajobrazu poprzez przywrócenie do użytkowania odlogowanych użytków z częściową sukcesją zakrzaczenia. Prowadzona w ten sposób pielęgnacja krajobrazu pozwoli na zachowanie i ochronę endemicznych roślin a także przywrócenie naturalnych terenów do działalności rolniczej.</p> <p>4. Zachęcanie do nasadzeń nieużytkowanych rolniczo gruntów oraz obrzeży trwałych użytków zielonych drzewami i krzewami nektarodajnymi będącymi jednocześnie czynnikiem urozmaicającym krajobraz oraz promowanie nasadzeń drzewami i krzewami owocowymi, które są najbardziej korzystne dla pszczół.</p> <p>5. Dążenie do zwiększenia udziału wśród roślin łąkowych: roślin motylkowych, ziób i innych stanowiących pożytek dla pszczół.</p> <p>6. Promowanie ekstensywnego prowadzenia użytków zielonych jako działania koniecznego dla zachowania cennych walorów przyrodniczych i krajobrazowych.</p>
				<p>DODATKOWYCH</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój rzemiosła i przetwórstwa produktów pochodzenia zwierzęcego i pszczelego. 2. Zwiększenie zatrudnienia dla mieszkańców regionu (usługi przewodnickie, noclegi, agroturystyka). 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego regionu. 4. Pielęgnowanie i podtrzymanie tradycji, zwyczajów i innych elementów kultury ludowej związanej z pasterstwem i pszczelarstwem. 5. Edukacja ekologiczna rolników oraz pszczelarzy. <p>Realizacja tych celów przyczyni się także do popularyzacji produktów mlecznych i mięsnych oraz miodu i wyrobów na bazie produktów pszczelich, w tym regionalnych specjalności, a także wpłynie pozytywnie na rozwój turystyki oraz poszerzenie oferty gospodarstw agroturystycznych i lokalnych restauracji, aktywizację społeczności, a przede wszystkim wzrost i wzmocnienie poczucia tożsamości mieszkańców i ich więzi emocjonalnej z regionem.</p> <p>Poszerzenie Programu o owadopyjność dodatkowo podkreśli dużą rolę pszczół miodnych dla wzbogacenia różnorodności biologicznej oraz wzmocnienia stanu siedlisk przyrodniczych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, a także utrzymania bioróżnorodności środowiska. Będzie propagować działania rolnicze służące ochronie pszczół miodnych oraz utrzymanie odpowiedniej liczby rodzin pszczelich w województwie dla właściwego zapylania upraw entomofilnych. Dodatkowo zaktywizuje pszczelarzy i pozwoli na wzbogacenie środowiska roślinami zielnymi, krzewami i drzewami miododajnymi (lipy, akacje), będącymi jednocześnie czynnikiem urozmaicającym</p>

krajobraz.

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Kierunek działania	Wskaźniki	Źródło danych
4.2 Ochrona środowiska	4.2.4 Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej	Łączna powierzchnia łąk i pastwisk na których prowadzona jest ekstensywna gospodarka pastwiskowa w ramach Programu (ha)	UMWP (dane z ofert które otrzymują dotacje w ramach konkursu ofert na realizację zadania)
		Łączna powierzchnia łąk i pastwisk na których prowadzona jest ekstensywna gospodarka pastwiskowa w ramach Programu objętych formami ochrony przyrody (ha)	UMWP (dane z ofert które otrzymują dotacje w ramach konkursu ofert na realizację zadania)
		Liczba gatunków roślin występujących na stanowiskach badawczych (ilość)	UMWPP (raport z monitoringu)
		Liczba szkoleń poprawiających świadomość ekologiczną społeczeństwa (ilość)	UMWP (dane z ofert które otrzymują dotacje w ramach konkursu ofert na realizację zadania)
		Liczba form ochrony przyrody na których realizowany jest Program	UMWP (dane z ofert które otrzymują dotacje w ramach konkursu ofert na realizację zadania)

Realizacja założeń Programu będzie kontrolowana zarówno w toku realizacji zadania publicznego jak również po jego zakończeniu. Podczas tych kontroli będą prowadzone działania w kierunku zdiagnozowania stanu realizacji zadania, oceny efektywności realizowanych zamierzeń a także rzetelności, jakości, prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania, prawidłowego prowadzenia dokumentacji. Prawo do kontroli zarówno w siedzibie organizacji pożytku publicznego, jak i w miejscu realizacji zadania będą miały osoby upoważnione przez Zarząd Województwa Podkarpackiego.

Przewiduje się również cykliczny monitoring obszarów przeznaczonych do wypasu na terenie Podkarpacia. Proces monitorowania związany będzie z systematyczną obserwacją zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w Programie, przy czym największy nacisk położony będzie na ocenę stanu siedlisk przyrodniczych, populacje rzadkich i zagrożonych gatunków roślin oraz różnorodność biologiczną. Monitoring przyrodniczy przeprowadzony zostanie przez instytucję związaną z działaniami mającymi na celu dobro przyrody nieożywionej i ożywionej regionu, która prowadzi działalność naukową, ochronną i edukacyjną.

															<p>Szczegółowe zasady finansowania oraz warunki uczestnictwa w realizacji założeń Programu będzie określał regulamin otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych Województwa Podkarpackiego w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.</p>

Źródła finansowania i ramy obszarowe.

Podstawę finansowania Programu będą stanowiły środki pochodzące z budżetu Województwa Podkarpackiego.

Łączna szacunkowa wartość budżetu na realizację założeń Programu oscyluje na poziomie 13 750 000,00 zł.

Oszacowana wielkość środków finansowych wynika z zapotrzebowania na środki w ostatnim roku realizacji I edycji Programu „Podkarpacki Naturalny Wypas” z uwzględnieniem działań związanych z owadopylnością.

Planowany budżet przeznaczony będzie na realizację priorytetu tematycznego 4.2 „Ochrona środowiska”, w kierunku działań 4.2.4 „Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej” w następujący sposób:

- a) 95 % stanowią będą koszty związane z realizacją celu głównego związanego z utrzymaniem i poprawą różnorodności biologicznej cennych przyrodniczo terenów łąkowo-pastwiskowych w ramach prowadzonej na nich ekstensywnej gospodarki pasterskiej ,w tym:
 - przywracaniem odlogowanych terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo do wypasu (karczowanie samosiewów),
 - prowadzeniem wypasu na trwałych użytkach zielonych,
- b) 5% stanowią będą koszty związane z realizacją celów dodatkowych związanych z wsparciem procesów i działań zachowujących różnorodność biologiczną oraz poprawą świadomości ekologicznej społeczeństwa w tym:
 - propagowaniem działań rolniczych służących ochronie pszczół miodnych, a zwłaszcza związanych ze zwiększeniem obsady drzew, krzewów, roślin miododajnych oraz utrzymywaniu odpowiedniej liczby rodzin pszczoł w województwie dla właściwego zapylenia upraw entomofilnych,
 - prowadzeniem szkoleń dla rolników - hodowców zwierząt, pszczelarzy, dzieci i młodzieży,
 - utrzymaniem i rozwojem zagród edukacyjnych,
 - rozwojem rzemiosła i przetwórstwa produktów pochodzenia zwierzęcego i pszczelego,
 - organizacją cyklicznych imprez mających na celu promowanie tożsamości kulturowej związanej z pasterstwem i pszczelarstwem oraz krzewienie tradycji kultury ludowej,
 - promocją i popularyzacją produktów i potraw pochodzenia zwierzęcego i pszczelego,
 - opracowaniem wydawnictw promujących Program,
 - aktywizacją środowiska rolniczego oraz pszczelarzy.

zatwierdzany corocznie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie.

Program swoim zasięgiem będzie obejmował teren województwa podkarpackiego. Jednak należy zauważyć, że niektóre obszary województwa ze względu na występujące formy ochrony przyrody, ukształtowanie terenu, sposób użytkowania gruntów, walory turystyczne i kulturowe są szczególnie predestynowane do jego realizacji. Są to tereny powiatów: bieszczadzkiego, brzozowskiego, jasielskiego, krośnieńskiego, leskiego, lubaczowskiego, przemyskiego, sanockiego, strzyżowskiego zakreślone na mapie zamieszczonej poniżej liniami koloru czerwonego.

Mapa 4.

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego

Bezpośrednimi beneficjentami programu będą: organizacje pożytku publicznego (stowarzyszenia, spółdzielnie społeczne, fundacje, zrzeszenia).

Pośrednimi beneficjentami będą:

- rolnicy – hodowcy zwierząt, pszczelarze,
- turyści, którzy chętnie odwiedzą atrakcyjne tereny, bogate przyrodniczo zadbane pod względem gospodarczym z malowniczym krajobrazem, na których kultywowana jest tradycja ludowa,

				<ul style="list-style-type: none"> • właściele gospodarstw agroturystycznych , pensjonatów i domów turystycznych, • lokalni przedsiębiorcy, dla których turystyka jest źródłem dochodu, • mieszkańcy tych terenów województwa podkarpackiego, gdzie realizowany będzie Program, którzy w sposób pośredni korzystają z utrzymania bioróżnorodności środowiska naturalnego, mającej wpływ na zdrowie i warunki bytowania człowieka.
			<p>Zarówno analiza czynników warunkujących rozwój zwierząt gospodarskich jak i rozważania dotyczące roli zwierząt owadopylnych zaciemniają strukturę dokumentu w części dotyczącej jego uwarunkowań wykonawczych. Zdecydowanie lepiej byłoby przenieść te informacje do części diagnostycznej.</p>	<p>Stanowisko 2 - Uwaga zostanie uwzględniona poprzez stosowne przeniesienia.</p>
	<p>2. Proponuje się przeniesienie punktów (rozdziałów) 5 i 7 do części diagnostycznej programu.</p>			
	<p>3. Rozdział 9 dotyczący ramowych zasad promocji walorów przyrodniczych Powinien zostać ujęty w treściach rozdziału 4.</p>		<p>Treść tego rozdziału wskazuje na zasady promocji programu, jego efektów i podkreśla aspekt edukacyjny. Biorąc pod uwagę, że temu zakresowi nie odpowiada żaden z celów zakładanych w programie (nie licząc jednego z celów dodatkowych) wydaje się, że wynikające z niego zasady dotyczą obowiązków zarówno beneficjentów jak i samorządu</p>	<p>Stanowisko 3 - Uwaga zostanie uwzględniona poprzez stosowne przeniesienia.</p>

				<p>środków finansowych na podstawie wskazanej w programie nie spowoduje braku jego rozwoju o kolejnych beneficjentów. Jeśli natomiast zakłada się wzrost ich ilości to należy, oprócz wskazania preferencji terytorialnych wskazać inne preferencje, które pozwolą na osiągnięcie zakładanych celów.</p>	
			Uwaga ogólna	<p>Proponuje się dostosowanie układu projektu programu do wskazanego w art. 17 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</p>	
					<p>Po uwzględnieniu ww. uwag, ostateczny układ Programu będzie spełniał zapisy art. 17 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</p>

WICENIASZALEK WOJEWÓDZTWA

Bogdan Romaniuk

